

SAMMENDRAG AF EU REGLER FRA VEJLEDNING 2018

**Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne:
Danmark og Europa investerer i landdistrikterne**

Miljø- og Fødevareministeriet
Landbrugsstyrelsen

Den Europæiske Landbrugsfond
for Udvikling af Landdistrikterne

LDP 2020

Se 'EU-kommissionen, Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne'

EU Regler – Økologisk svineproduktion. Målsætningen i økologisk produktion er bæredygtighed inden for både miljø og dyrevelfærd.

Til at understøtte målsætningen er der formuleret et regelsæt, men reglerne i sig selv gør det ikke. Målsætningen rækker langt videre, og kræver en konstant udvikling og indsats – reglerne sikrer kun et fælles afsæt, troværdighed og dokumentation undervejs til at nå målsætningen.

Det er et helt grundlæggende krav, at alle regler overholdes for at kunne kalde sig økologisk producent, og dertil er det afgørende med forståelse for, at regler er dynamiske og ikke statiske. I takt med, at udviklingen tilbyder nye måder at nå målet på, kan reglerne tilpasses.

De første par år, efter omlægning til økologi, kræver reglerne meget opmærksomhed og tid. Derefter bliver det til en del af hverdagen, og fokus på udvikling af produktionen kan genoptages.

Økologireglerne erstatter ikke andre regler, der gælder for dansk jordbrugsproduktion. **Hvis et område er reguleret af både økologiregler og andre generelle regler, skal alle regler overholdes. Vær derudover opmærksom på Brancheregler (se særskilt kapitel)**

Dette afsnit omhandler EU-reglerne, som de er beskrevet i

Vejledning for økologisk jordbrugsproduktion – version marts 2018

Det skal understreges, at det er nødvendigt at læse vejledningen i sin helhed, hvis alle aspekter skal med. Redaktørens uddybende tekst er skrevet med kursiv.

Vejledningen er baseret på:

- Rådets forordning (EF) nr. 834/2007 af 28. juni 2007 om økologisk produktion og mærkning af økologiske produkter og om ophævelse af forordning (EØF) nr. 2092/91 (med senere ændringer).
- Kommissionens forordning (EF) 889/2008 af 5. september 2008 om gennemførelsebestemmelser til Rådets forordning (EF) nr. 834/2007 om økologisk produktion om mærkning af økologiske produkter, for så vidt angår økologisk produktion, mærkning og kontrol (med senere ændringer). Udover lovgrundlag med vejledning kan der være supplerende branchekrav.

INDHOLD:

- Omlægning (Kap. 2)
- Leje og udleje af bygninger (Kap. 6)
- Husdyrholdet (Kap. 21)
- Etablering af en besætning (Kap. 22)
- Arealer til afgræsning (Kap.23)
- Fodring (Kap.25)
- Staldforhold (Kap. 25.2)
- Behandling (Kap. 32)

OMLÆGNING (KAP. 2)

Omlægning til økologisk jordbrugsproduktion skal omfatte hele bedriften.

Dette kapitel handler om tidsfristerne for omlægning, hvordan et omlægningstidspunkt kan ændres og hvilke dele af bedriften der kan udelades af omlægningen.

Der skal oplyses omlægningstidspunkt for alle bedriftens marker og for hele bedriftens husdyrhold. Køkken- og prydhaver, husdyrhold til eget forbrug, heste, produktionsenheder med tilladelse til "samtidig drift" og skovarealer kan dog undtages. Læs vejledningens afsnit 2.5.

Omlægningstidspunktet er den dato, hvorfra man forpligter sig til at overholde økologireglerne.

Omlægning kan tidligst begynde den dato, der er indberettet til Landbrugsstyrelsen. Der skal være fuld rådighed over marker og dyr, før omlægning kan ske. Marker og dyr kan omlægges i hele måneden.

Alle marker og dyr behøver ikke at omlægges på én gang. Omlægning af den første mark skal

ske senest 6 måneder efter at ansøgningen om autorisation er modtaget hos Landbrugsstyrelsen. Omlægning af de sidste marker og dyr skal begynde inden udgangen af det 4. kalenderår, efter at omlægningen er påbegyndt.

Når alle marker er omlagt eller under omlægning, skal økologireglerne på hele bedriftens areal overholdes, også i driftsbygninger, på gårdspladser, veje og levende hegn. Det gælder dog ikke bortforpagtede marker, udlejede bygninger, stuehus og private køkken- og pryd haver.

Efter det 4. kalenderår skal nye marker eller dyr, der forpagtes eller købes, straks omlægges. Det gælder også marker eller bygninger, der vender tilbage til bedriften efter bortforpagtning eller udlejning.

Følgende typer af dyr kan omlægges: Kvæg, herunder bøfler og bisoner, hovdyr, svin, får, geder, hjorte, fjerkræ, kaniner og bier. Andre husdyr kan ikke omlægges, da der endnu ikke er indført økologibestemmelser.

Eksempler på datoer for omlægning af marker og husdyr

Landbrugsstyrelsen modtager din ansøgning om autorisation til økologisk jordbrugsproduktion d. 15. april 2018

- Omlægning af marker kan tidligt begynde d. 15. april 2018
- Omlægning af den første mark skal påbegyndes senest d. 15. oktober 2018
- Omlægning af de sidste marker og husdyr skal påbegyndes inden udgangen af 2022.
- Der er således resten af 2018 plus 4 hele kalenderår til at omlægge bedriften.
- De sidste marker skal påbegynde omlægning senest d. 31. december 2022

For yderlige detaljer se kap. 2.1 til 2.9.

[Til top](#)

LEJE OG UDLEJE AF BYGNINGER (KAP. 6)

En økologisk bedrift kan udleje bygninger og opbevaringsfaciliteter til både økologisk og ikke-økologiske producenter og omvendt. Det betinges dog af, at den økologiske produktion klart kan adskilles fra den ikke-økologiske.

Udleje af bygninger (Kap.6.1)

Det er muligt at udleje, udlåne eller bortforpagte stalde, bygninger og opbevaringsfaciliteter på en økologisk bedrift, hvis der er klar og tydelig adskillelse mellem dem og resten af ejendommen.

Klar adskillelse betyder som udgangspunkt, at det er hele bygningen, som udlejes. Dele af en bygning kan kun udlejes, hvis bygningsdelene er permanent adskilte.

Udlejning skal anmeldes skriftligt til Landbrugs- og Fiskeristyrelsen, inden lejerer ind sætter dyr eller produkter på den økologiske ejendom. Dette gælder uanset, om der udlejes til økologisk eller ikke-økologisk produktion.

Anmeldelsen skal omfatte:

- Navn og adresse på lejer
- Periode for udlejning

Kopi af lejeaftale med begge parter underskrift. Lejekontrakten er dokumentation for, at bygningen, og hvad der foregår i bygningen, ikke er udlejers ansvar.

Skitse over bygningens beliggenhed i forhold til andre bygninger på ejendommen.

Det skal tydeligt fremgå, hvilken bygning, der udlejes. Hvis der kun udlejes en del af en bygning, skal det tydeligt fremgå af skitsen, hvilken del der udlejes. Alle adgangsveje (døre, porte o.l.) til den lejede bygning skal fremgå af skitsen.

Redegørelse for den fysiske adskillelse mellem de økologiske produkter og dyr, der hører til ejendommen og de produkter og dyr, der indsættes i de udlejede bygninger. Hvis der opstales dyr i de lejede bygninger, skal der redegøres for, hvordan foder og gødning opbevares sådan, at det er klart adskilt fra den økologiske produktion.

Blanket til anmeldelse findes på Landbrugsstyrelsens hjemmeside.

Leje af bygninger (6.2)

Hvis en økologisk bedrift lejer en bygning, regnes den med til den økologiske bedrift, og Landbrugsstyrelsen skal dermed have adgang hertil ved kontrolbesøg.

Lejes en bygning på en ikke-økologisk bedrift, er det en forudsætning, at der er klar, fysisk adskillelse mellem den lejede bygning og de øvrige bygninger på den ikke-økologiske ejendom.

Klar fysisk adskillelse betyder som udgangspunkt, at det er hele bygningen som lejes. Dele af en bygning kan kun udlejes, hvis bygningsdelene er permanent adskilte.

Leje af en bygning skal anmeldes skriftlig til Landbrugsstyrelsen, inden der indsættes dyr eller produkter fra den økologiske ejendom. Dette gælder uanset, om der lejes af en økolog eller ikke-økolog.

Anmeldelsen skal omfatte:

- Navn og adresse på udlejer
- Periode for udlejning

Kopi af lejeaftale med begge parter underskrift. Lejekontrakten er dokumentation for, at lejer har fuld rådighed over bygningen og dermed det fulde ansvar for adskillelsen mellem bygningen og den ikke-økologiske bedrift.

Skitse over bygningens beliggenhed i forhold til andre bygninger på ejendommen.

Det skal tydeligt fremgå, hvilken bygning der lejes. Hvis der kun lejes en del af en bygning, skal det tydeligt fremgå af skitsen, hvilken del der lejes. Alle adgangsveje (døre, porte o.l.) til den lejede bygning skal fremgå af skitsen.

Redegørelse for hvordan der sikres fysisk adskillelse mellem de økologiske dyr og produkter og ikke-økologisk dyr og produkter. Hvis der opstaldes dyr i de lejede bygninger, skal der redegøres for, hvordan foder og gødning opbevares, sådan at det er klart adskilt fra den ikke-økologiske produktion.

Blanket til anmeldelse findes på Landbrugsstyrelsens hjemmeside.

[Til top](#)

HUSDYRHOLDET (KAP 21)

På en økologisk bedrift skal et husdyrhold være økologisk.

Hele bedriften- også dyrene, skal være påbegyndt omlægning til økologisk produktion inden udgangen af 4. kalenderår efter bedriften er begyndt omlægning. Læs mere under kap. 2.

Mindre husdyrhold til eget brug behøver dog ikke omlægning (se Vejledningens afsnit 21.10). Der må ikke sælges dyr eller produkter fra husdyrholdet fra bedrifter med husdyrhold til eget forbrug.

Produkter fra dyrene må kun bruges til egen husholdning. Se afsnit 21.10.

Pelsdyrproduktion, strudse eller fasaner kan ikke omlægges til økologisk drift. I tilfælde af, at der er både og pelsdyrproduktion, strudse eller fasaner på samme bedrift, skal der søges om tilladelse til samtidig drift (se Vejledningens kap 4).

Kæledyr, som hunde, kaniner m.m., kan ikke omlægges.

Husdyrholdet skal være indberettet til Landbrugsstyrelsen, inden omlægningen kan påbegyndes

Alle væsentlige ændringer skal straks meddeles til Landbrugs- og Fiskeristyrelsen (Se Vejledningens afsnit 3.2.2.).

Parallelavl mellem dyrearter (Kap 21.2)

Der må ikke forekomme parallelavl. Parallelavl er, når der er både økologiske og ikke økologiske dyr af samme art på samme bedrift

Når et dyrehold omlægges til økologisk produktion, skal alle dyr af samme art omlægges samtidigt. Når der indsættes ikke-økologiske dyr af en art, der allerede er på bedriften som økologisk, skal de nye dyr omlægges med det samme.

Sker der parallelavl, medfører det normalt, at alle dyr mister økologisk status og skal gennemgå hele omlægningsperioden igen, inden de kan sælges som økologiske.

Der kan gives tilladelse til, at der er ikke-økologiske dyr på bedriften, hvis det er dyr af forskellige arter, og dyrene opdrættes i enheder (fx bygninger, staldafsnit og marker), der er klart adskilt fra enheder, der producerer efter reglerne for økologisk produktion. Se kap 4 om samtidig drift.

Omlægning af husdyrhold til økologisk produktion (Kap 21.3)

Dyreholdet skal være indberettet til Landbrugsstyrelsen, før omlægningen kan påbegyndes. Omlægningsdatoen er den dato, hvorefter alle økologiregler skal overholdes.

Normalt vil husdyrholdet først kunne påbegynde omlægning, når markerne har været under omlægning i en periode, da der ellers ikke er tilstrækkelig omlægnings- og økologisk foder eller græsningsarealer til dyrene.

Når der indsættes ikke-økologiske dyr af en art, der allerede er – eller har været – på bedriften som økologiske, skal de nye dyr omlægges med det samme. Derudover skal betingelserne for indsættelse af ikke-økologiske dyr overholdes. Læs Vejledningens kap.22.3.

Husk, at hvis det er mere end 4 kalenderår siden, bedriften begyndte omlægning til økologi, så skal alle nye husdyrarter omlægges straks ved indsættelsen – med mindre de er til eget brug. (kap 21.10).

Et omlægningstidspunkt, der er passeret kan ikke ændres.

Økologiske husdyr skal generelt være født og opdrættet i en økologisk besætning. De dyr, som er på bedriften, når omlægningen påbegyndes, kan dog også sælges som økologiske, når de har gennemgået den omlægningsperiode, som er beskrevet i Vejledningen kap 21.4. Dette gælder også ikke-økologiske dyr, der indsættes til avl. Læs Vejledningens kap 22.3. Vær dog opmærksom på Brancheregler!

Indsættes økologiske dyr på bedriften, beholder de deres økologiske status fra den tidligere besætning

Indsættes dyr, der er under omlægning fra en anden økologisk bedrift fastholdes deres oprindelige omlægningsdato fra den første bedrift

Hvis et omlægningstidspunkt for et enkelt dyr ikke er det samme, som det omlægningstidspunkt, der er angivet for den pågældende husdyrtype, skal det fremgå af husdyrlogbogen.

Omlægningsperiode (Kap 21.4)

Omlægningsperioden for et husdyr er perioden fra den indberettede omlægningsdato og til den dato, hvor dyret er færdigomlagt og kan sælges som økologisk.

Omlægningsperioden for svin er 6 måneder.

I praksis betyder det at:

Konventionelle avlsdyr indsat i en økologisk besætning, med henblik på avl, kan slagtes som økologiske udsætterdyr efter at have været i besætningen i 6 måneder. Vær opmærksom på brancheregler!

Konventionelle smågrise indsat i en økologisk besætning med henblik på fedning, kan ikke slagtes og sælges som økologiske slagtesvin.

Samtidig omlægning (Kap 21.5)

Samtidig omlægning betyder at bedriftens besætning, græsarealer og/eller bedriftens arealer,

der anvendes til dyrkning af foder omlægges samtidig. Minimum 50 % af besætningens foder skal komme fra bedriftens egne græsarealer og/eller foderproduktionsarealer. Hvis det er opfyldt nedsættes den samlede omlægningstid for de dyr der findes på bedriften ved omlægningstidspunktet, og dyrenes afkom samt græs- og foderproduktionsarealer til 24 måneder.

Efter 24 måneder kan der sælges dyr, produkter fra dyrene, afgrøder og foder fra produktionsarealer som økologiske.

I praksis betyder det at:

Samtidig omlægning sjældent er interessant for svineproducenter, da det er meget dyrt at overholde de økologiske regler i 2 år, inden produktionen kan sælges som økologisk.

Læs mere om samtidig omlægning i Vejledningens afsnit 21.5.

Genomlægning af dyr (Kap 21.6)

Genomlægning betyder, at et dyr skal gennemgå omlægningsperioden igen, før dyret eller produkter fra det kan sælges som økologisk. Det kan f.eks. være som følge af behandling med veterinære lægemidler. Se Vejledningens afsnit 32.6. Genomlægningsperioden for svin er 6 måneder.

Der må ikke sælges dyr eller produkter fra det, som økologiske, under genomlægningsperioden.

Dato for genomlægning og entydig identifikation af dyret skal skrives i logbog for husdyrproduktion. Se afsnit 21.8.

Mælk fra søer under om-/genomlægning regnes for økologisk foder i egen besætning.

Identifikation af dyr (Kap 21.7)

Svin til avl skal være mærkede, så de er enkeltvis identificerbare. Dette kan gøres ved at opfylde den almindelige obligatoriske CHR mærkning.

I den økologiske produktion må der ikke frysemærkes, brændemærkes eller randklippes avlsdyr, får geder eller hjortedyr

Smågrise og slagtesvin kan mærkes enkeltvis eller pr. flok/sti.

Logbog (Kap 21.8)

Der skal altid føres logbog, når en besætning er påbegyndt omlægning til økologisk produktion. Af logbogen skal alle hændelser, som har betydning for økologireglerne fremgå. Alle dokumenter skal ordnes systematisk og sættes i kronologisk orden enten på enkelt dyrs niveau eller efter emne.

Følgende skal fremgå af den samlede logbog for husdyrproduktion:

- Fuldstændig oversigt over dyr, herunder tilgang og afgang af dyr. Se krav til besætningsliste i Vejledningens afsnit 21.9.
- Eventuelle genomlægningsdatoer samt CHR-nr. eller anden entydig identifikations-mærke.

- Dato for hvornår dyr eller dyregrupper kom på græs, dato for hvornår de kom på stald igen, samt begrundelse for eventuelle forsinkelser eller afbrydelser af perioder med adgang til udeareal.
- Enkelt dyr, der holdes på stald i græsningssæsonen i mere end syv dage og grunden hertil.
- Alle behandlinger og indgreb. Se krav til medicinlogbog i afsnittet ”Sundhed og Sygdom” eller Vejledningens afsnit 35.5.
- Fodring. Se krav til foderplaner.
- Benyttelse af samgræsningsarealer, se afsnit 23.5
- Andre ting af betydning for overholdelse af økologireglerne
-

Den samlede logbog for husdyrproduktionen kan bestå af:

- Besætningslister
- Foderplaner
- Medicinlogbog for enkelt dyr

Logbogen skal indeholde de oplysninger, som fremgår af blanketten ”Logbog for husdyrproduktion”, som findes på Landbrugsstyrelsens hjemmeside. Der er ikke formkrav til logbogen, så blanketten er kun vejledende.

Ved køb og salg af økologiske dyr til levebrug skal der altid følge dokumentation for tidligere veterinær behandling med - f.eks. kopi af medicinlogbog. Læs mere i Vejlednings kap. 32.5.

Besætningsliste (Kap 21.9)

Der skal altid være en ajourført besætningsliste, der viser til- og afgang af dyr på bedriften. Når dyr bliver født i, eller indkøbes til besætningen skrives de på besætningslisten med følgende oplysninger:

- Eventuel tidligere ejer
- Fødsels-/ankomstdato
- Dyre- eller floknummer
- Omlægningsdato
- Eventuel genomlægningsdato
- Dokumentation for tidligere behandlinger, f.eks. kopi af medicinlogbog, når der er tale om økologiske indkøbte dyr

Når dyr afgår fra besætningen skrives følgende oplysninger på besætningslisten:

- Dyrenummer/Entydige identifikationsmærker
- Afgangsdato
- Årsag til afgang Slagtning/levebrug/død

Husdyrhold til eget brug (Kap 21.10)

Mindre husdyrhold, som udelukkende er til eget brug, er fritaget for krav om omlægning til økologisk produktion. Det gælder, når følgende betingelser er overholdt:

- Antallet af dyr må ikke overstige grænserne for husdyrhold til eget brug
- Der må ikke være økologiske dyr eller dyr under omlægning af samme art
- Der må ikke sælges dyr eller produkter fra dyrene – hverken som økologiske eller ikke-økologiske. Forbuddet mod salg gælder dog ikke levende selskabsdyr, som heste m.v.

Et husdyrhold til eget brug skal altid indberettes til Landbrugsstyrelsen. Gødning fra dyrene, brugt på egne bedrift, betragtes som økologisk gødning.

Det er muligt at søge Landbrugsstyrelsen om tilladelse til at have flere dyr end nævnt nedenfor, hvis der er en særlig grund hertil.

Hvis der er mere end 4 heste med føl kan det vælges at holde hestene under hesteordningen (kap 28.4)

Kæledyr som hunde, katte, kaniner m.m. kan ikke omlægges.

Maksimumgrænser for husdyrhold til eget brug:

2 køer med tilhørende kalve (op til 6 måneder) eller 4 stykker andet kvæg

4 heste eller ponyer med tilhørende føl (op til 12 måneder)

2 søer med tilhørende smågrise (op til 40 kg)

15 producerede slagtesvin

10 moderfår med lam (op til 12 måneder)

10 modergeder med kid (op til 12 måneder)

5 hjorte med kalve

30 stk. fjerkræ

5 slagtekaniner med unger

2 bistader

Eksempel:

Bedrift 1: Hvis en bedrift har 100 køer, 5 får og 10 høns skal køerne omlægges til økologi, mens antallet af får og høns er under grænsen for dyrehold til eget brug. I dette tilfælde er der ikke krav om, at får og høns omlægges, hvis der ikke sælges kød eller æg.

Bedrift 2: Hvis en bedrift har en økologisk slagtekyllingeproduktion, er det tilladt samtidigt at have op til 30 ænder eller gæs til eget brug. Men der må kun være økologiske høns, da hønsene er af samme art, som de økologiske slagtekyllinger.

Omlægning af et husdyrhold til eget brug (Kap 21.10.1)

Et husdyrhold til eget brug kan omlægges til økologisk produktion, hvis følgende betingelser er opfyldt:

- Dyreholdet er indsat på bedriften inden udgangen af det 4. kalenderår efter bedriften er påbegyndt omlægning
- Antallet af dyr ikke overstiger maksimumgrænsen for ikke-erhvervsmæssigt dyrehold (Kap 21.3)

Hvis disse regler ikke er opfyldt kan dyrene ikke omlægges. Kravene til opstart af en besætning er beskrevet i kapitel 22.

Landbrugsstyrelsens kan i særlige tilfælde dispensere fra reglen om, at dyrene skal være indsat inden udgangen af det 4. kalenderår efter påbegyndt omlægning af bedriften. Det forudsætter, at der ikke tidligere har været økologiske dyr, eller dyr under omlægning, af samme art på bedriften, efter omlægning af besætningen.

[Til top](#)

ETABLERING AF EN BESÆTNING (KAP 22)

En husdyrproduktion skal som udgangspunkt baseres på økologisk opdrættede dyr. Når en besætning er omlagt eller begyndt omlægning skal der købes/overtages dyr fra autoriserede bedrifter, hvor dyrene er omlagt eller begyndt omlægning til økologisk produktion.

Efter 4. kalenderår:

Er bedriften ude over det 4. kalenderår efter påbegyndt omlægning, må der kun indsættes økologiske dyr. Hvis der ikke kan skaffes økologiske dyr kan der søges om dispensation til at indsætte ikke-økologiske hundyr, der ikke har født og i særlige tilfælde også ikke-økologiske hundyr, der har født, se kap. 22.2.

Indenfor 4. kalenderår:

Ved førstegangsetablering af en besætning indenfor de første 4 år efter påbegyndt omlægning må der indsættes ikke-økologiske dyr og omlægge dem. I denne situation kan hundyr der har født også omlægges. Se kap 22.1

Udvidelse af en besætning '

Ved udvidelse af en besætning, som er påbegyndt omlægning skal der indsættes økologiske dyr. Kun i særlige tilfælde kan der gives tilladelse til at indsætte et mindre antal ikke økologiske hundyr, der ikke har føt, se kap 22.3.

Handyr til avl

Der kan altid indsættes ikke-økologiske handyr til avl, Kap 22.4.

Indsættelse af ikke-økologiske dyr til opfødning er ikke tilladt – kun til avlsformål.

Der må indkøbes og sælges dyr, eller en besætning, som er under omlægning til økologi.

Indkøbes dyr, som er under omlægning, skal dyrenes oprindelige omlægningsdato registreres i logbog. Dyret/dyrene ere først økologiske, når omlægningstiden er gennemført.

Der skal vælges race og stamdyr ud fra deres tilpasningsevne, levedygtighed og modstandsdygtighed overfor sygdomme. Racer, der er forbundet med sundhedsproblemer, for eksempel porcint stress syndrom og besværlige fødsler skal undgås.

Hvis økologiske dyr, eller dyr under omlægning, sælges eller flyttes til en ikke-økologisk bedrift, kan de som udgangspunkt ikke indsættes på en økologisk bedrift igen.

Dog er det tilladt at:

- Deltage i dyrskuer. Det skal sikres at dyrene fodres i overensstemmelse med fodringsreglerne af økologisk produktion.
- Benytte samgræsningsarealer, hvor økologiske og ikke økologiske dyr sammen afgræsser naturarealer (kap. 23.5.).
- Sende handyr til individafprøvning, på avlsstation for sædtapning eller udlåne dem til en ikke-økologisk besætning som avlsdyr. Handyrene skal genomlægges, når de er tilbage på den økologiske bedrift.

Etablering og omlægning af en besætning indenfor 4 år fra omlægningens start. (Kap.22.1).

Inden udgangen af det 4. kalenderår, efter påbegyndt omlægning, skal den besætning, der var på bedriften, da omlægningen til økologisk produktion begyndte, omlægges.

Inden udgangen af 4. kalenderår efter påbegyndt omlægning kan der etableres en ny besætning ved at indsætte ikke-økologiske dyr. Men kun, hvis der ikke tidligere har været økologiske dyr eller dyr under omlægning til økologi af den samme art på bedriften (Se kap 22.3)

Etablering og omlægning af en besætning efter 4 år fra omlægningens start (22.2)

Når en besætnings etableres efter det 4. kalenderår, efter påbegyndt omlægning, må der kun indsættes økologiske dyr. Hvis der ikke kan skaffes økologisk opdrættede dyr, kan der indhentes dispensation til at indsættelse af ikke-økologiske ungdyr, hvis det er første gang der indsættes dyr af den pågældende art på den økologiske bedrift. I så tilfælde skal grise veje under 35 kg ved indsættelse.

Indsættelse af ikke-økologiske dyr til fornyelse eller varig ændring af besætningen (22.3)

Hvis der ikke kan skaffes økologisk opdrættede dyr, kan der indsættes et antal ikke-økologiske dyr til fornyelse og suppleret af besætningen.

Der må kun indsættes ikke-økologiske pattedyr til avlsformål.

Til fornyelse af den naturlige vækst i besætningen kan der indsættes ikke-økologiske hundyr til avl. Der må kun indsættes hundyr, der ikke har født, d.v.s. polte og gylte. (Se Kap. 22.3.1)

Antal ikke-økologiske hundyr, der må indsættes, beregnes på basis af de seneste 12 måneders antal voksne dyr i besætningen. Voksne dyr (*svin*) er hundyr, der har født, hundyr ældre end 12 måneder og handyr ældre end 9 måneder. I svinebesætninger må der indsættes 20 % per år af det antal voksne dyr, der har født i besætningen.

Indsættelse af ikke-økologiske hundyr ved varig og betydelig udvidelse af besætningen, udskiftning af race eller ændring af produktion (22.3.2.)

Der kan søges dispensation hos Landbrugsstyrelsen til at forhøje antal ikke-økologiske hundyr til avl, til 40 % af de voksne dyr, hvis, der er tale om:

- en varig udvidelse af besætningen
- udskifter race
- udvikler en ny produktionsgren inden for samme dyreart

Indsættelse af ikke-økologiske hundyr af en bevaringsværdig race (22.3.3.)

Hvis de indsatte dyr er af en bevaringsværdig race kan der søges dispensation hos Landbrugsstyrelsen til at indsætte antal ikke-økologiske hundyr til avl, svarende til 40 % af de voksne dyr. Dette omfatter også bevaringsværdige udenlandske racer. Landbrugsstyrelsen kan også give tilladelse til at indsætte hundyr, der har født.

Dyrene skal være registreret i en stambog, der føres af en avlsorganisation, som er anerkendt i et af EU's medlemslande. Bevaringsværdige racer er racer, der er i fare for at forsvinde fra landbruget. Hvilke racer, der er bevaringsværdige afgøres af det enkelte EU medlemsland .

Indenfor svin er Dansk Landrace anno 1970 og sortbroget Landracesvin bevaringsværdige racer.

Der kan læses om Bevaringsudvalget for Danske Husdyrgenetiske Ressourcer og de bevaringsværdige gamle danske husdyr racer på Landbrugsstyrelsens hjemmeside.

Indsættelse af ikke-økologiske handyr (kap 22.4)

Der må kun indsættes ikke-økologiske handyr, hvis dyret skal bruges til avl. Ikke-økologiske handyr må ikke indsættes til opfedning. Dyrene skal omlægges straks ved indsættelse i besætningen. Handyrene kan bruges til avl fra indsættelsestidspunktet. Handyrene kan slagtes/sælges, som økologiske efter de almindelige omlægningsperioder.

Dokumentation ved indsættelse af dyr (Kap 22.5)

Når dyr købes eller overtages skal det fremgå af fakturaen, at betingelserne for at dyrene kan indsættes i besætningen er opfyldt.

Hvis økologiske dyr, eller dyr under omlægning, købes eller overtages skal følgende fremgå af fakturaen/bilag:

- Dyrets evt. identifikationsmærke
- Dyrets omlægningsdato
- Sælgers autorisationsnummer (eller tilsvarende fra andre lande) eller navn og adresse.
- Om dyret er blevet behandlet, og i givet fald hvilken behandling dyret har fået, for eksempel med kopi af medicinlogbogen (Se kap 32.5)

Hvis ikke-økologiske dyr købes eller overtages skal følgende fremgå af fakturaen/bilag:

- Dyrets eventuelle identifikationsmærke
- Dyrets status: sogrise, sopolte, gylte

Nye dyr skrives på besætningslisten med følgende oplysninger:

- Tidligere ejer
- Ankomst dato

- Dyrenr. eller floknummer
- Omlægningsdato
- Evt. genoplægningsdato
- Dokumentation for tidligere medicinsk behandling, for eksempel kopi af medicinlogbog, når der købes økologiske dyr

Genetablering af en besætning (Kap 22.6)

Hvis en besætning skal genetableres efter en sanering, skal der indsættes økologiske dyr. I særlige tilfælde kan der opnås tilladelse til at indsætte ikke-økologiske dyr. Det gælder i tilfælde af:

- Lovpligtig sanering
- Sanering ved alvorlige, smitsomme, sygdomme, Se kap 32.11
- Katastrofer som for eksempel brand

Ansøgning sendes til Landbrugsstyrelsen med relevant dokumentation for eksempel nedslagningspåbud fra Fødevarestyrelsen, vurderingsopgørelse af besætningen eller dyrlægeerklæring. Der må ikke indsættes ikke-økologiske dyr, før en tilladelse hertil er givet. Tilladelsen skal opbevares på bedriften

[Til top](#)

AREALER TIL AFGRÆSNING (KAP. 23)

Generelt skal økologiske dyr og dyr under omlægning afgræsse arealer, hvor afgrøden er økologisk. Der kan dog også bruges marker med omlægningsafgrøder til afgræsning.

Afgræsning af omlægningsmarker (Kap. 23.1)

Dyr må afgræsse omlægningsafgrøder på egne marker eller marker med lejet græsningsret hele året. Omlægningsafgrøder er afgrøder fra marker, der har været under omlægning i mindst 1 år. Læs mere i Vejledningens afsnit 13.1 og tabel 13.1.

Endvidere må dyrene afgræsse arealer med omlægningsafgrøder på andre økologiske bedrifter med op til 30 pct. af dyrenes foderforbrug pr. kalenderår. Hvis omlægningsfoderet er indkøbt, skal det sikres, at andelen af omlægningsfoder fra andre bedrifter samlet set ikke overstiger 30 pct.

Dyr må afgræsse visse foderafgrøder fra egne 1. års omlægningsarealer og fra 1. års omlægningsarealer, der er lejet græsningsret på med op til 20 pct. af det samlede foderforbrug pr. kalenderår. Det gælder arealer med flerårige afgrøder, f.eks. græs og lucerne, samt arealer med proteinafgrøder som ærter, hestebønner, lupin, vikke og soja, der er sået, efter arealet er påbegyndt omlægning. Det er en forudsætning, at arealerne ikke har været en del af en økologisk bedrift i de seneste 5 år.

Svin må dog bruge græsarealer (og udendørs løbegårde) som har været under omlægning i 1 år. Landbrugsstyrelsen kan nedsætte omlægningstiden til 6 måneder, hvis der ikke har været

brugt handelsgødning og plantebeskyttelsesmidler på arealet i det seneste år. Der skal indsendes en ansøgning til Landbrugstyrelsen. Se Vejlednings afsnit 13.3.5.

Drivgange (Kap 23.2)

I græsningssæsonen må dyrene drives via en ikke-økologisk drivgang, hvis dyrene skal passere arealet for at komme fra ét økologisk areal til et andet. Det græsoptag dyrene måtte have på drivgangen accepteres.

Det er en betingelse, at det noteres i logbog for husdyrproduktion, at der er en drivgang igennem et ikke-økologisk areal.

Afgræsning med ikke-økologiske dyr (Kap. 23.3)

Der er mulighed for at lade dyr fra en ikke-økologisk bedrift afgræsse marker på en økologisk bedrift i en begrænset periode hvert år. De ikke-økologiske dyr kan være på græs på en økologisk bedrift i op til 180 dage per dyr per år.

Får de ikke-økologiske dyr tilskudsfoeder, mens de er på græs, skal foderet være tilladt efter økologireglerne.

Hvis du selv har økologiske dyr – uanset art, gælder følgende:

- Økologiske dyr må, uanset art, ikke afgræsse marker sammen med ikke-økologiske dyr
- Dyrene skal afgræsse marker, hvor der ikke er risiko for sammenblanding af de økologiske og de ikke-økologiske dyr eller deres afkom. D.v.s. at foldene skal være adskilt. Ikke-økologiske dyr skal altid kunne identificeres ved teknikker, der er afpasset den enkelte dyreart, se kap. 21.7. om identifikation af dyr.
- Art og antal af ikke-økologiske dyr, der er, eller har været, på bedriften, skal kunne dokumenteres med angivelse af indgangs- og afgangsdato for dyrene. Blanket "Dokumentation ved afgræsning af ikke-økologiske dyr på økologisk bedrift" findes på Landbrugsstyrelsens hjemmeside og både ejer af de økologiske dyr og ejer af den økologiske bedrift skal udfylde. Blanketten, eller tilsvarende dokumentation skal opbevares på bedriften.
- Gødning fra de ikke-økologiske dyr regnes som ikke-økologisk husdyrgødning. Læs mere i kap 15.2.
- Gødningsmængden noteres i logbog for planteavl. Der skal foreligge dokumentation for at gødningen er tilført bedriften. Læs mere om logbog for planteavl og dokumentation for overførsel af gødning i kap.18.2 og 18.2.1.

Krav til de ikke-økologiske bedrifter dyrene kommer fra

Læs kap 23.3.1.

Leje eller udlejning af græsningsret (Kap. 23.4)

Lejes græsningsret på en mark, betyder det, at du får retten til at bruge afgrøden på marken. Afgrøden skal være velegnet til afgræsning, som f.eks. kløvergræs. Afgrøden kan udnyttes som foder til økologiske dyr ved afgræsning eller slæt. Ejer/forpagter af marken beholder den fulde

rådighed og det fulde ansvar for driften af marken. Der laves en skriftlig græsningsaftale, som skal kunne vises ved kontrolbesøg.

Gødningen fra dyr, der afgræsser en lejet græsningsret, bliver tilført udlejer (ejer/forpagter) uanset om dyrene er økologiske eller ikke-økologiske. Udlejer (ejer/forpagter) skal have bilag på, at gødningen er tilført bedriften. Hvis udlejer (ejer/forpagter) er økolog, skal gødningen også fremgå af logbog for planteavl.

Se Vejledningens afsnit 18.2. og 18.2.1.

Leje af græsningsret på en økologisk bedrift (23.4.1)

Lejet græsningsret skal indberettes i Fællesskemaet. Hvis aftalen om græsningsret indgås efter den årlige økologiindberetning, er det tilstrækkeligt, at aftalen føres ind i logbogen for husdyr. Udlejer (ejer/forpagter) skal også skrive aftalen ind i sin logbog for husdyr, og fremvise den ved kontrolbesøg.

Foder fra marker med lejet græsningsret på en økologisk bedrift sidestilles med foder fra egne arealer.

Leje af græsningsret på en ikke-økologisk bedrift (23.4.2)

Det er muligt at leje en græsningsret på en ikke-økologisk bedrift, hvis markerne kan sidestilles med marker, der enten er under omlægning eller er økologiske arealer. Det kræver, at der indsendes en ansøgning om dispensation, jf. reglerne for nedsat omlægningstid. Se afsnit 13.3. Lejet græsningsret skal indberettes i Fællesskemaet.

Udleje af en græsningsret (23.4.3)

Når en græsningsret udlejes til en ikke-økolog, er der forskel på mulighederne afhængig af, om lejeren ønsker at bruge græsset til slæt eller til afgræsning.

Hvis en lejer kun tager slæt på marken er det tilstrækkeligt, at det noteres som udlejning i husdyrlogbogen. Hvis lejer ønsker at bruge marken til afgræsning, skal lejer opfylde betingelserne for afgræsning med ikke-økologiske dyr. Læs mere om betingelserne og krav til dokumentation i afsnit 23.3..

Aftale om leje af græsningsretten skal være skriftlig og det skal fremgå, at lejer ikke må udbringe andet på marken end den gødning, som dyrene efterlader.

Samgræsning på offentlige arealer eller arealer ejet af et græsningslaug

Læs mere i Vejledningens kap. 23.5

[Til top](#)

FODRING (KAP 25)

Foderet skal opfylde dyrenes ernæringsmæssige behov. Som udgangspunkt skal dyrene have et foder, som er økologisk, eget omlægningsfoder eller foder fra egne 1. års

omlægningsmarker. Indkøbt omlægningsfoder og – visse typer - ikke-økologisk foder kan indgå i foderrationen til svin.

Svin skal altid have adgang til rodemateriale. Grovfoder skal indgå i den daglige foderration.

Krav om selvforsyning

Mindst 20 % af foderet skal komme fra egen bedrift, beregnet på årsbasis. Hvis ikke 20 %-kravet kan opfyldes på bedriften, kan der anvendes foder, der er produceret i samme region (*Danmark opfattes om én region*). Kravet kan derfor også opfyldes ved at købe foder hos foderstofvirksomheder, der har mærket foderet med, at det indeholder mindst 20 % danske fodermidler på årsbasis. Dette skal dokumenteres vha. mærknings sedler og ved, at det fremgår af kontrakten med foderleverandøren.

I relation til økologi opdeles foderemnerne i forskellige kategorier:

Oprindelse	Betegnelse	Kategori/Status i relation til opgørelse af økologiandel
Færdigomlagte marker	Økologisk	Økologisk
Omlægningsmarker (mere end 12 måneder)	Omlægning	Økologisk, men begrænsning på max. andel i rationen
Omlægningsmarker (mindre end 12 måneder)	1. års omlægning	Økologisk på egen bedrift, men begrænsning på max. andel i rationen
Ikke-økologiske marker	Ikke-økologisk	Ikke-økologisk

Hvis der indgår indkøbt omlægningsfoder, foder fra 1. års omlægningsarealer med flerårige afgrøder og proteinafgrøder eller ikke-økologiske foder i fodringen, skal der laves en foderplan, hvor de forskellige andele af foderrationen fremgår. *Opgørelsen (% tørstof i fodermidler af vegetabilsk oprindelse) af de forskellige andele skal dokumenteres pr. dyr pr. år.*

Ud over ovenstående opdeling skelnes der også mellem, om foderemnerne har

- vegetabilsk oprindelse
- animalsk oprindelse

samt om de har landbrugsoprindelse.

Fiskemel/fiskeprodukter er det eneste fodermiddel, som ikke har landbrugsoprindelse, hvilket har betydning for beregningen af foderrationens økologi procent. Se senere.

Krav og tilladte andele af forskellige fodertyper til svin

Fodertype	Økologisk foder	Ikke-Økologisk foder	Omlægningsfoder	Grovfoder/ rodemateriale
Mængde	Som udgangspunkt skal foderet være økologisk og mindst 20 % skal komme fra egen bedrift eller være	5 % proteinfoder *) Der kan bruges op til 1 % ikke-økologiske urter, krydderier og	100 %, hvis det er produceret på egen bedrift. Heraf må 30 % være indkøbt fra	Grovfoder skal indgå i den daglige foder ration.

produceret i samme region. Kravet kan opfyldes ved at købe foder hos en foderstofvirksomhed, der har mærket foderet med, at det indeholder mindst 20 % danske fodermidler på årsbasis.	melasse, f.eks. som bindemiddel i mineralblandinger og sliksten. Der må bruges fiskemel. Fiskemel tæller ikke med i de 5 % proteinfoder	andre bedrifter **) 20 % fra bedriftens egne 1. års omlægningsmarker med flerårige afgrøder og proteinafgrøder kan indgå	Altid fri adgang til rodemateriale, som kan udgøres af grovfoder
--	---	--	--

*) Der må bruges 5 % ikke-økologisk proteinfoder indtil den 31. december 2018 (OBS på Brancheregler!)

**) Hvis der ikke anvendes op til de 5 % ikke-økologisk proteinfoder, kan andelen erstattes med indkøbt omlægningsfoder.

Brug af omlægningsfoder (Kap 25.1.1).

Omlægningsfoder omfatter foder, herunder forarbejdede foderstoffer, der stammer fra omlægningsafgrøder.

Der må fodres med 100 % omlægningsfoder, hvis det er dyrket på egen bedrift eller på arealer med lejet græsningsret. Indkøbt omlægningsfoder kan indgå med op til 30 % pr. dyr pr. kalenderår, læs kap 23.4.3., hvis du har lejet græsningsret hos en ikke-økolog.

Visse foderafgrøder fra egne 1. års omlægningsmarker og fra 1. års omlægningsmarker, der er lejet græsningsret (se afsnit 13.4.2, hvis der er lejet græsningsret hos en ikke-økolog) med op til 20 % af den samlede foderration pr. dyr pr. år. Det gælder marker med flerårige afgrøder, f.eks. græs og lucerne samt marker med proteinafgrøder, som ærter, hestebønner, lupin, vikke og soja, der er sået efter marken er påbegyndt omlægning. Det er en forudsætning, at marken ikke har været en del af den økologiske bedrift i de seneste 5 år. Se afsnit 23.4.2, hvis der er lejet græsningsret hos en ikke-økolog.

Hvis ikke muligheden for 5 % ikke-økologisk proteinfoder er udnyttet, kan andelen af indkøbt omlægningsfoder øges til 35 %.

Det er en betingelse for brug af indkøbt omlægningsfoder og foder fra 1. års omlægningsarealer med flerårige afgrøder og proteinafgrøder, at der udarbejdes og ajourføres en foderplan, der viser at de tilladte andele er overholdt.

Andelen af omlægningsfoder beregnes pr. kalenderår i procent af tørstofindholdet i foderstoffer af vegetabilsk oprindelse.

Vær opmærksom på at folde til svin skal have været omlagt i minimum 12 måneder!

Brug af Ikke-økologisk foder (Kap 25.1.2)

En overgangsordning, der udløber den 31. december 2018, tillader, at der bruges ikke-økologisk proteinfoder til svin, hvis det ikke er muligt at fremskaffe udelukkende økologisk foder. Vær dog opmærksom på Brancheaftalen, som kræver 100 % økologisk foder til svin fra den

31.12.2017.

Det er en betingelse for brug af ikke-økologisk proteinfoder, at du udarbejder og ajourfører en foderplan, der viser, at den tilladte andel af ikke-økologisk proteinfoder er overholdt.

Den højeste tilladte procentandel ikke-økologisk proteinfoder af landbrugsoprindelse er 5 % pr. dyr pr. kalender indtil den 31. december 2018.

Alt foder af vegetabilsk og animalsk oprindelse undtagen fiskeprodukter betegnes som foder af landbrugsoprindelse.

Ikke-økologiske fodermidler som klid og strømel må godt indgå i bærestof i vitamin- og mineralblandinger til svin. Bærestofferne skal regnes med i de 5% ikke-økologisk proteinfoder.

Der må ikke bruges foderstoffer, der er fremstillet ved brug af kemiske opløsningsmidler. Der må derfor ikke bruges skråprodukter, som sojaskrå, rapsskrå og solsikkekrå, da de er produceret ved hjælp af organiske opløsningsmidler.

Der må ikke bruges kød- og benmel i økologisk produktion. Der må dog godt bruges fiskemel til svin. Fiskemel skal ikke regnes med i de 5 % ikke-økologisk proteinfoder.

Der må anvendes op til 1 % ikke-økologiske urter, krydderier og melasse i foderet.

Andelen af ikke-økologisk proteinfoder og ikke-økologiske urter, krydderier og melasse beregnes pr. kalenderår i procent af tørstofindholdet i foderet af landbrugsoprindelse.

Grovfoder (Kap 25.1.3.)

Alle svin skal have adgang til grovfoder i den daglige foderration, f.eks. frisk grønt, hø, ensilage, rodfrugter, løv eller frugt- og grønsagsrester. Brød anses ikke for at være grovfoder.

Mælkefodring (Kap 25.1.4.)

Smågrises mælkefodringsperiode er mindst 40 dage. Smågrise skal fodres med modermælk, undtagelsesvist naturlig mælk i mælkefodringsperioden.

Hvis der opstår en situation, hvor smågrises behov ikke kan dækkes med modermælk eller naturlig mælk, kan der bruges mælkeerstatning.

Hvis der ikke kan fås en økologisk mælkeerstatning, skal det sikres en GMO frihedserklæring på mælkeerstatningen, samt at produktet ikke indeholder ingredienser, der ikke er tilladt i økologisk produktion. Mælkeerstatningen må kun indeholde fodermidler af landbrugsoprindelse, der kan betragtes som proteinfoder. Mælkeerstatningen regnes med i de 5 % ikke-økologisk proteinfoder til svin pr. år.

Foderopgørelse (Kap 25.1.5)

Der skal udarbejdes og ajourføres en opgørelse over, hvad der bruges af indkøbt omlægningsfoder, foder fra 1. års omlægningsarealer med flerårige afgrøder og ikke-økologisk proteinfoder.

Alt foder af landbrugsoprindelse skal indgå i opgørelsen. Der bruges tørstofværdierne fra egne seneste analyseresultater eller de nyeste tabelværdier.

Følgende skal opgøres pr. kalenderår:

- Andel af ikke-økologisk proteinfoder er højst 5 % af tørstofindholdet i foder af landbrugsoprindelse
- Andel af økologisk foder, der stammer fra egen bedrift eller samme region udgør mindst 20 % af tørstofindholdet i foder af vegetabilsk oprindelse
- Andelen af ikke-økologiske urter, krydderier og melasse er højst 1 % i tørstofindholdet i foder af landbrugsoprindelse
- Andelen af indkøbt omlægningsfoder er højst 30 % af tørstofindholdet i foder af vegetabilsk oprindelse
- Andelen af foder fra egne 1. års omlægningsarealer med flerårige afgrøder og proteinafgrøder er højst 20 % af tørstofindholdet i foder af vegetabilsk oprindelse.

En foderopgørelse er ikke nødvendig hvis:

- Der udelukkende bruges økologisk foder eller omlægningsfoder fra egen bedrift. Så skal der kun udarbejdes en oversigt over de foderemner, som der bruges med angivelse af mængde.
- Der benyttes et delvist økologisk fuldfoder, der er entydigt deklareret, og der fodres supplerende med økologisk grovfoder eller omlægningsfoder produceret på egen bedrift. I så fald er det også nok at udarbejde en oversigt over foderemner med angivelse af mængde.

Foderblandinger (Kap 25.1.6)

Foderblandinger, som indeholder andele af økologiske-, omlægnings- og ikke-økologiske fodermidler kan sælges med betegnelsen "kan anvendes i økologisk landbrug i overensstemmelse med forordning (EF) nr. 834/2007 og (EF) nr. 889/2008".

I en foderblending, som er mærket økologisk, vil mindst 95 % af tørstoffet være økologisk.

Fodermidler af mineralsk oprindelse (Kap 25.1.7.)

I bilag 6, tabelafsnit 1, i Vejledning om økologisk jordbrugsproduktion findes en liste, som indeholder de fodermidler af mineralsk oprindelse, der må bruges til økologiske svin. Mineralske fodermidler, der ikke er nævnt i bilag 6, tabelafsnit 1 må ikke bruges eller opbevares på en økologisk bedrift.

Tilsætningsstoffer i foder (Kap 25.1.8)

I bilag 6, tabel afsnit 3, i vejledning om økologisk jordbrugsproduktion findes en liste over de tilsætningsstoffer, der må bruges i foder til økologiske svin.

Der må ikke bruges eller opbevares produkter med tilsætningsstoffer, der ikke er nævnt på denne liste. Det gælder f.eks. aminosyrer.

Når der anvendes tilladte tilsætningsstoffer skal de generelle foderstofregler overholdes.

Der må bruges syntetiske vitaminer til økologiske svin. Vitaminerne må ikke være produceret ved hjælp af GMO.

Specielle foderprodukter, f.eks. elektrolytter m.m., indeholder ofte stoffer, der ikke må bruges til

fodring af økologiske dyr. Også her gælder det, at der kun må bruges produkter, der udelukkende indeholder tilsætningsstoffer, der fremgår af bilag 6, og ikke er produceret ved hjælp af GMO.

Økologiske dyr skal altid have adgang til rent drikkevand. Der må dog tilsættes foderstoffer, f.eks. vitaminer og mineraler til dyrenes drikkevand under forudsætning af, at brugen er i overensstemmelse med de generelle foderregler, og at tilsætningen er i overensstemmelse med dyrenes fysiologiske behov med hensyn til næringsstoffer og vandoptag. Til økologiske dyr skal vandet, efter tilsætning, fremstå som rent. Er det opfyldt skal der ikke tilbydes drikkevand uden tilsætning ved siden af.

Forbud mod GMO (Kap 25.1.9).

Der må ikke bruges foderstoffer, der består af, indeholder eller er fremstillet ved brug af genetisk modificerede organismer (GMO) i økologisk jordbrugsproduktion. Veterinære lægemidler er undtaget fra dette krav, se afsnit 32.1.

Det skal klart og tydeligt fremgå af mærkningen på foderstoffer, om det indeholder GMO. Det betyder, at der ikke må bruges foderstoffer, der er mærket med, at de består af og/eller indeholder GMO.

Foderstoffer, der er fremstillet ved hjælp af GMO, men hvor der ikke forekommer GMO i slutproduktet er ikke omfattet af de generelle mærkningsregler for GMO.

Det kan f.eks. være fodertilsætningsstoffer, der bliver brugt i foderprodukter, som elektrolytter eller vitaminblandinger. Før disse produkter kan bruges skal der foreligge en erklæring fra sælger om, at produktet ikke indeholder eller er fremstillet ved hjælp af GMO. Erklæringen kan typisk fremgå af følgesedlen eller fakturaen. Der findes en blanket til sælger erklæring for GMO-frihed på Landbrugsstyrelsens hjemmeside. Der skal altid foreligge dokumentation for GMO-frihed på bedriften, som kan fremvises ved kontrolbesøg.

Produkter mærket med "kan anvendes i økologisk landbrug i overensstemmelse med forordning (EF) nr. 834/2007 og (EF) nr. 889/2208" er GMO-fri, og der behøves ikke yderligere dokumentation.

[Til top](#)

Staldforhold (Kap. 25.2)

Opdrætsmetoder og staldforhold skal sikre, at svins udviklingsmæssige, fysiologiske og adfærdsmæssige behov kan opfyldes.

Dette sikres bl.a. ved, at alle svin har:

- Mulighed for at bevæge sig frit, og at deres naturlige bevægelsesmønstre tilgodeses
- Fri adgang til rodematerialer og grovfoder
- Let adgang til fodringssteder og friskt drikkevand
- Mulighed for at holde sig rene og foretage hudpleje
- (Søer) adgang til tilstrækkeligt og passende redebygningsmateriale i ugen op til faring
- Adgang til temperaturregulering

- Adgang til udeforhold
- Adgang til at se, høre og lugte andre svin

Der må ikke bruges strømførende tråde eller lignende i stalden. Hvis inventaret findes i stalden, skal det være uafhængigt af en strømkilde.

Opbinding, fiksering eller isolering af svin er som udgangspunkt ikke tilladt. Det accepteres dog, hvis det kun er kortvarigt i forbindelse med afhentning, sygdomsbehandling, farebesvær eller inseminering.

Det er forbudt at bruge instrumenter, som giver elektriske stød ved håndtering af svin.

Smågrise må ikke holdes i flat-deck stier eller smågrisebure.

Søer skal holdes i grupper - undtagen de sidste stadier af drægtighedsperioden og i diegivningsperioden.

Der skal sikres naturlig ventilation og naturligt lys i staldbygningerne. Luftcirkulation, støvniveau, temperatur, relativ fugtighed og gaskoncentration skal holdes indenfor grænser, der ikke er til gene for dyrene. Dette gøres ved korrekt isolering, opvarmning og ventilation i bygningerne.

Der må ikke være inventar eller andet, som dyrene kan komme til skade på, hverken i stald, på mark eller i udearealer.

Arealkrav (Kap 25.2.1)

Belægningsgraden i stalden skal sikre dyrenes komfort, velvære og behov under hensyntagen til race, køn og alder. Dyrene skal uhindret og naturligt kunne stå, lægge/rejse/vende sig og soignere sig samt indtage alle naturlige bevægelser.

Minimumskrav til areal fremgår af nedenstående tabel.

Mindste indendørs- og udendørsareal til svin

Dyregruppe	Indendørs netto areal, som dyrene skal have til rådighed til hvile og ophold			Udendørs		Inde- + ude areal i alt M2/dyr
	levende vægt, kg	M2/dyr	Minimum andel fast gulv, M2/dyr	Løbegårde (ikke græsarealer) M2/dyr	Minimum andel fast gulv M2/dyr	
Diegivende søer med grise indtil 40 dage	-	7,5	3,75	2,5	1,25	10,0
Smågrise	Over 40 dage indtil 30	0,6	0,3	0,4	0,2	1,0
Smågrise/ungsvin	Indtil 50	0,8	0,40	0,6	0,3	1,4

Slagtesvin	Indtil 85	1,1	0,55	0,8	0,4	1,9
Slagtesvin	Indtil 110	1,3	0,65	1,0	0,5	2,3
Slagtesvin	Over 110	1,5	0,75	1,2	0,6	2,7
Avlsdyr, hun	-	2,5	1,25	1,9	0,95	4,4
Avlsdyr, han	-	6,0	3,00	8,0	4,0	14,0

Hvis svinene har et større indendørsareal til rådighed end det, som fremgår af tabellen, må det ekstra areal være spaltegulv.

Gulve i stalde skal være jævne og skridsikre. Mindst halvdelen af de samlede gulvareal skal være fast gulv og ikke spalte- eller drænet gulv og der må ikke være spalte-og/eller drænet gulv i lejearealet.

Indearealet kan deles op i flere klimazoner, f.eks. et hvileområde og et aktivitetsområde. Hvileområdet skal være i overensstemmelse med dimensionerne i nedenstående tabel.

Ved en opdeling af indearealet i flere områder/klimazoner skal hvert område/-klimazone være så stort, at alle grise kan ligge ned samtidigt.

Lejeareal og strøelse (Kap 25.2.2)

Alle svin skal have uhindret adgang til et veldefineret, tørt, velstrøet og trækfrit lejeareal i stien, hvor der er plads til, at alle dyr kan ligge ned samtidigt. Træk kan f.eks. imødegås ved at etablere overdækning.

Lejearealet må ikke være placeret på spalte- eller drænet gulv.

Kravene kan opfyldes ved, at:

- Lejearealet og adgangen hertil er indrettet, så også lavest rangerende dyr kan få adgang
- Lejearealet er velforsynet med ren, tør strøelse, som f.eks. halm, sand eller savsmuld. Strøelsen kan både være økologisk og ikke økologisk. Tilladte tilsætningsstoffer til strøelse kan ses i Vejledningens bilag 1.
- Underlaget og strøelsen sikrer dyret mod trykskader
- Strøelsesmængden er tilstrækkelig til, at lejet uanset underlag altid er rent, tørt og former sig efter dyrets krop.

Leje arealet skal være stort nok til, at alle svin i en sti kan ligge der på samme tid. I nedenstående tabel ses, hvor meget lejeareal hvert svin skal have for at kravet er opfyldt.

Vejledende mindstemål for lejeareal til svin

Maksimum legemsvægt, kg	10	20	30	40	50	60	70	80	90	100	110
M2/gris	0,13	0,20	0,26	0,32	0,37	0,42	0,47	0,51	0,55	0,59	0,63
Maksimum legemsvægt, kg	150	200	250	300							
M2/gris	0,78	0,94	1,10	1,23							

Krav til løbegård (25.2.3)

Hvis avlssvin og slagtesvin opstaldes indendørs i vinterhalvåret, skal de have uhindret adgang til en løbegård.

Løbegården skal altid have en temperatur og et luftskifte, så det svarer til udendørsforholdene. Det er producentens ansvar, at der er en tydelig markering mellem løbegård og indeareal.

Svin skal have mulighed for at søge skygge i løbegården. Op til 50 % af løbegårdens areal må være overdækket i form af tag eller anden overdækning, f.eks. solmarkiser. Hvis svinene har et større løbegårdsareal til rådighed end minimumskravene, kan denne ekstra del være overdækket. Dog skal mindst 50 % af minimumskravet til udendørsarealet altid være uden overdækning.

Mindst 50 % af minimumsarealet i løbegården skal være fast gulv. Til fast gulv medregnes drænet gulv, hvis dræningsåbningerne højst udgør 10 % af det drænedes gulvs areal.

Opstaldes svin i stisystemer med løbegård, skal løbegården være attraktiv. Det vil blandt andet sige, at dyrenes gødning fjernes regelmæssigt, og at dyrene har adgang til rodemateriale (halm, løs jord, ensilage og grøntfoder m.m.), der tilgodeser deres behov for at rode og evt. grave. Svin i løbegårde skal have adgang til temperaturregulering.

Opmåling af stalde (kap 25.2.4.)

Arealer opmåles fra inderside til inderside af inventar og vægge. Dog måles fra midt til midt af inventar, hvis der er tale om åbent inventar.

Nettoarealet er det areal, som dyrene til enhver tid har til rådighed. Dvs. arealer til f.eks. vand, trug og stolper fratrækkes. Foderbord og arealer forbeholdt staldpersonale tæller ikke med i nettoareal.

Rengøring og skadedyrsbekæmpelse i stalde og løbegårde (kap 25.2.5)

Om nødvendigt skal stalde, løbegårde, udstyr og redskaber renses og desinficeres for at undgå infektion og udvikling af sygdomme. Gødning, urin, foderrester skal fjernes ofte for at mindske lugt og for at undgå at der tiltrækkes insekter og gnavere.

Produkter nævnt i Bilag 6, tabelafsnit 5 må bruges til rengøring og desinfektion af stalde, folde, udstyr og redskaber.

Er der skadedyr i staldene er der følgende muligheder:

- Rotter: Kontakt kommunes tekniske forvaltning.
- Mus bekæmpes med midler godkendt til bekæmpelse af gnavere i fælder
- Fluer og andre insekter bekæmpes med mekaniske eller biologiske metoder for eksempel fluepapir eller rovfluer. Derudover må produkter, som er nævnt i Bilag 2 anvendes, hvis de er godkendt til indendørs brug.

Udendørs hold af svin (Kap 25.3).

Alle svin skal have permanent adgang til udendørsarealer. I græsnings sæsonen skal alle avlssvin og smågrise have adgang til græsningsarealer, når vejrforholdene og jordbundens tilstand tillader det.

Folde til svin skal have været omlagt i mindst 12 måneder, inden dyrene lukkes ud på arealerne. Der er dog mulighed for at søge om nedsat omlægningstid på arealer til svin. Se kap 13.3.5.

Udendørs arealer kan være delvist overdækkede.

Alle dyr på udearealer skal kunne tilses dagligt og det skal sikres, at de til enhver tid har adgang til friskt drikkevand. Det skal undgås at græsarealerne bliver overgræsset eller oprådt f.eks. ved at regulere udearealernes størrelse. Holdes slagtesvin på udearealer i stedet for løbegård skal øvrige regler om udeforhold overholdes. Se kap 25.3.1. og 25.3.2.

Holdes svin udendørs, skal det ske i hytter, herunder farehytter, blikhytter, telte eller lignende og have adgang til udeareal. Det skal sikres, at hytterne er store nok til, at alle dyr kan ligge ned samtidigt, og at alle dyr har fri passage ind og ud af hytten. Lejearealet skal være dækket af halm eller lignende materiale, så dyrene kan ligge tørt og lunt under alle vejrforhold.

Minimumskrav for lejeareal til smågrise, avls- og slagtesvin i hytter på friland

Maks vægt, kg	Indtil 10	10–20	20–30	30–50	50–85	85 –110	Over 110
Lejeareal m ² /svin	0,13	0,17	0,25	0,34	0,47	0,55	0,85

Minimumskrav til lejeareal til drægtige, farende og diegivende søer samt orner i hytter på friland

	Drægtige søer	Gylte	Farende eller diegivende søer og gylte	Orner, separat hytte
Sammenhængende lejeareal, minimum m ² /dyr	1,3	0,95	3,8	3
Hvis orner har adgang til hytterne, m ²	Yderligere 2 m ² / orne	Yderligere 2 m ² / orne	-	-

Hvis dyrene kun har adgang til en løbegård skal det sikres at kravene til indendørs arealer er opfyldt i hytter, telte og lignende og ligeledes for løbegårdene.

Græsningssæson 15. april til 1. november (25.3.1)

Avlssvin skal have adgang til græsarealer i perioden 15. april til den 1. november, når vejrforhold og dyrenes fysiske kondition tillader det.

Det skal føres i logbogen for husdyrproduktion, hvornår svinene kommer ud på græsningsarealerne. Der noteres dato for ud- og indbinding, samt hvilke dyr det drejer sig om.

Såfremt det er nødvendigt, af hensyn til dyrets velfærd, kan det holdes på stald i en kortere periode. Det kan f.eks. være ved sygdom eller andet. I så tilfælde skrives det i logbog for husdyrproduktion, hvilket dyr det drejer sig om, årsag og periode.

Hvis dyret holdes på stald i mindre end 7 dage, gælder kravet om registrering i logbog ikke.

Det kan f.eks. være i forbindelse med inseminering, løbning, levering til slagteri eller for at holde dyret under observation.

Alle dyr skal have mulighed for at søge læ og skygge. Det kan være under træer, levende hegn,

i hytter eller skur.

I sommerperioden skal svin have adgang til temperaturregulering i form af f.eks. overbrusning eller sølebad.

Det bør undgås, at græsningsarealerne bliver overgræsset eller optrådt..

Vinterperioden fra d. 1. december til d. 1. marts (25.3.2)

Hvis svin går ude i vinterperioden eller i vinterlignende vejr, skal de have fri adgang til enten stald eller læskur hele døgnet for at kunne søge beskyttelse mod vejr og vind.

I perioder med koldt og vådt vejr skal dyrene have mulighed for at holde sig tørre og varme.

Et læskur kan yde tilstrækkelig beskyttelse, når:

- Det er stort nok til, at alle dyr kan ligge ned samtidigt
- Lejearealet er trækfrit, tørt og velstrøet
- Skuret skal give tilstrækkelig med ly og læ uanset vejrforholdene. Det kan som udgangspunkt sikres ved, at skuret har overdækning og 3 tætte sider. Et skur kan dog have andre udformninger, så længe det sikrer et tørt og trækfrit lejeareal samt læ og ly.
- Dyr på friland i vinterperioden kræver ekstra opmærksomhed med hensyn til:
- Dyrenes huld
- Tildele supplerende foder

[Til top](#)

BEHANDLING (KAP.32)

Forhold omkring behandling er omtalt under afsnittet " Sundhed og sygdom".

[Til top](#)